

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ ТВАРИН**
(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
спеціальність 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
галузь знань 21 Ветеринарна медицина
освітній ступінь магістр

Розробник (ки): Микола КОРЧАН, канд. вет. н., доцент

Гарант: Олег КРУЧИНЕНКО д-р. вет. наук, професор

Полтава
2021 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Кінічна діагностика хвороб тварин
Назва структурного підрозділу	Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> КОРЧАН Микола, канд. вет. н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 2. (кафедри терапії імені професора П. І. Локеса) <i>e-mail:</i> terapia@pdaa.edu.ua <i>URL:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/korchan-mikola-ivanovich
Рівень вищої освіти	магістерський рівень
Спеціальність	212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з анатомії свійських тварин, фізіології тварин; цитології; гістології, ембріології; патологічній фізіології, годівлі тварин з основами кормовиробництва, генетики.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: дати студентам практичні і теоретичні знання по вивченню методики розпізнавання хвороб і постановки діагнозу. Для цього необхідно оволодіти методами клінічного, лабораторного та інструментального досліджень хворих тварин, вивчити симптоми та ознаки хвороб, дати їм оцінку і зробити узагальнення про характер захворювання.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- освоєння техніки безпеки під час дослідження тварин;
- вивчення і освоєння техніки застосування основних та окремих спеціальних методів дослідження (зондування, ЕКГ, вимірювання артеріального тиску тощо).
- освоєння техніки дослідження окремих органів і систем;
- освоєння лабораторних методів дослідження крові, сечі, шлункового вмісту та вмісту передшлунків калу;
- аналізування одержаних результатів, походженні, причини, взаємозв'язки з іншими змінами, діагностичне і прогностичне значення симптомів;
- вивчення основних етапів побудови діагнозу.

Компетентності:

загальні:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові:

- Здатність використовувати знання про хвороби тварин різної етіології для здійснення державного (внутрішнього) контролю на підконтрольних потужностях.

- Здатність вирішувати питання загальної ветеринарної превенції відповідно до концепції «системи раннього виявлення» для своєчасного виявлення та ідентифікації спалахів або появи хвороб.
- Здатність дотримуватися морально-етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів.

Програмні результати навчання:

- Володіти знаннями про хвороби тварин різної етіології та уміти застосовувати адекватні методи і методики клінічних та лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин різних класів і видів, знати шляхи подальшого використання хворих тварин і продукції, одержаної від них, а також від тварин, підданих лікуванню, профілактичним чи іншим обробкам тощо.
- Володіти методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем і способів утримання, догляду, годівлі, напування та експлуатації тварин, стану тваринницьких об'єктів, належної експлуатації технологічного обладнання тощо.
- Уміти проводити необхідні клінічні та лабораторні дослідження для загальної ветеринарної превенції на потужностях з виробництва і переробки продуктів тваринництва, здійснювати ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, визначати безпечність кормів, кормових добавок тощо, а також забезпечувати належний санітарний стан тваринницьких потужностей.
- Розуміти суть професії, знати підходи та методи оцінювання різних виробничих ситуацій, володіти абстрактним мисленням та вміти аналізувати можливий подальший перебіг цих ситуацій, уміти приймати обґрунтовані рішення, організовувати та здійснювати якісне виконання прийнятих рішень з дотриманням морально-етичних норм, правил і принципів біобезпеки та біоетики під час використання у професійній діяльності різних біологічних агентів з прагненням до збереження навколишнього середовища.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Вступ. Розпізнавання хворобливого процесу та методи, які використовуються для дослідження тварин. Дослідження загального стану тварин.

Клінічна діагностика як наука, її мета та задачі на сучасному етапі розвитку тваринництва.

Зв'язок клінічної діагностики з іншими предметами.

Історія розвитку клінічної діагностики.

Етапи розпізнавання хвороби.

Симптоми та синдроми хвороб.

Діагноз та його різновиди. Субклінічний перебіг.

Прогноз та його різновиди.

Історія хвороби.

Загальні і спеціальні методи клінічного дослідження тварин.

Значення габітусу тварин для постановки діагнозу і визначення прогнозу хвороби.

Дослідження волосяного покриву шкіри та її похідних, підшкірної клітковини.

Клінічне значення термометрії.

Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи і його значення для оцінки стану організму тварин.

Клінічне значення дослідження серцево-судинної системи в діагностиці, профілактиці і лікуванні захворювань тварин.

Порядок і методи дослідження серцево-судинної системи.

Походження, характер та зміни серцевих тонів.

Punkta optima серцевих тонів і шумів серця.

Поняття про шуми серця і їх класифікація.

Причини виникнення і властивості органічних ендокардіальних шумів.

Функціональні ендокардіальні шуми, причини їх виникнення та діагностичне значення.

Причини виникнення та Клінічні ознаки та причини виникнення перикардіальних шумів.

Артеріальний пульс і його клінічна оцінка.

Тема 3. Дослідження системи дихання. Дослідження грудної клітки. Визначення меж легень і їх фізіологічного стану.

Клінічне значення дослідження системи дихання.

Дослідження дихальних рухів.

Огляд грудної клітки.

Пальпація грудної клітки.

Перкусія грудної клітки.

Аускультация грудної клітки.

Тема4. Дослідження системи травлення. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин.

Значення дослідження органів травлення.

Порядок і методи дослідження системи травлення.

Дослідження приймання корму та пиття.

Дослідження рубця.

Дослідження сітки. Діагностика передшлунків, ретикулоперикардитів і ретикулоперитонітів.

Дослідження книжки.

Дослідження сичуга.

Тема 5. Дослідження шлунку і його вмісту у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації. Дослідження печінки.

Дослідження шлунку у коней.

Дослідження шлунку у свиней.

Дослідження шлунку у дрібних тварин.

Дослідження вмісту шлунку та його секреції. Дослідження кишечника.

Дослідження акту дефекації та його розлади.

Дослідження фекалій.

Дослідження кишечника.

Дослідження акту дефекації та його розлади.

Дослідження фекалій.

Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи.

Дослідження нирок.

Дослідження сечоводів.

Дослідження сечового міхура.

Дослідження сечовипускного каналу (уретри).

Тема7. Дослідження нервової системи.

Значення дослідження нервової системи як ведучої системи організму

Розлади поведінки тварин.

Дослідження черепа і хребта.

Дослідження органів чуття і шкірної чутливості.

Дослідження поверхневих і глибоких рефлексів.

Визначення рухової сфери, її розлади.

Дослідження вегетативного відділу нервової системи.

Дослідження ліквору.

Тема 8. Дослідження крові і кровотворних органів.

Значення аналізу крові тварин і план дослідження.

Фізичне дослідження крові і клінічне оцінювання одержаних результатів.

морфологічне дослідження крові.

Визначення кількості еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів, їх зміни.

Лейкоцитози, лейкопенії, їх діагностичне –значення.

Патологічні зміни еритроцитів і лейкоцитів.

Дослідження кістково-мозкового пунктату.

Дослідження селезінки.

Тема 9 Діагностика порушень білкового, вуглеводного, ліпідного обміну, обміну вітамінів, макро- і мікроелементів.

Суть обміну речовин та енергії (метаболізму), метаболічні (аліментарні) хвороби та їх причини..

Особливості перебігу і діагностики метаболічних хвороб.

Діагностика порушення обміну білків..

Діагностика порушення вуглеводного обміну.

Діагностика порушень жирового обміну.

Діагностика порушення обміну мікроелементів.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 150 год.

Кількість кредитів – 5

Форма семестрового контролю –екзамен.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Вид навчальної роботи здобувачів					Разом
	Опитування	Виконання завдань лабораторної роботи	Виконання самостійної роботи опитування	Контрольне опитування (колоквіум)	Екзамен	
Тема 1. Вступ. Розпізнавання хворобливого процесу. Дослідження загального стану тварин	2	1	1	5	–	9
Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи і його значення для оцінки стану організму тварин.	2	1	1	5	–	9
Тема3. Дослідження системи дихання. Дослідження грудної клітки. Визначення меж легень і їх фізіологічного стану.	2	1	1	.5	–	9
Тема 4 . Дослідження системи травлення. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин.	2	1	1	5	–	9
Тема 5. Дослідження шлунку у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації. Дослідження печінки.	2	1	1	5	–	9
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи	2	1	1	5	–	9
Тема 7. Дослідження нервової системи. Дослідження рухової сфери, вегетативного відділу нервової системи і ліквору.	2	1	1	5	–	9
Тема 8. Дослідження крові і кровотворних органів. Морфологічне дослідження крові і кровотворних органів	2	1	1	5	–	9
Тема 9. Діагностика порушень білкового, вуглеводного, ліпідного обміну вітамінів та мікроелементів.	1	1	1	5	–	8
ЕКЗАМЕН	–	–	–	–	20	20
Разом	17	9	9	45	20	100

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного та підсумкового контролю успішності здобувачів вищої освіти

Поточний контроль:

▪ ***опитування (0-2);***

Бали	Здатність здобувача
0	показав мінімальне виконання завдань за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
1	оволодів знаннями та практичними уміннями за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.

)
▪ ***виконання завдань лабораторної роботи (0-1);***

Бали	Здатність здобувача
0	показав мінімальне виконання завдань за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
1	оволодів знаннями та практичними уміннями за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.

▪ ***виконання самостійної роботи (опитування) (0-1);***

Бали	Здатність здобувача
0	ЗВО опанував тему самостійної роботи та показав мінімальний результат за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті

	професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
1	опанував тему самостійної роботи й ґрунтовно показав результат за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.

▪ **контрольне опитування студентів (колоквіум) (0-5);**

Бали	Здатність здобувача
0	ЗВО не показав результат за знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
1	ЗВО показав мінімальне володіння знаннями про хвороби тварин різної етіології, методами та методиками ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій
2	ЗВО опанував значну частину знань про хвороби тварин різної етіології, методи та методики ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
3	ЗВО опанував значну частину знань про хвороби тварин різної етіології, методи та методики ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.
4	ЗВО опанував та узагальнив отримані знання про хвороби тварин різної етіології, методи та методики ветеринарно-санітарного оцінювання систем утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій
5	ЗВО узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв знання про хвороби тварин різної етіології, методи та методики ветеринарно-санітарного оцінювання системи утримання, догляду, годівлі і уміння проводити клінічні і лабораторні дослідження тварин, розуміння суті професії, знання підходів та методів оцінювання різних виробничих ситуацій.

Підсумковий контроль іспит (екзамен) – згідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти ПДАА ЗВО за відповідь на питання екзаменаційного білета може отримати 20 балів.

Бали	Здатність здобувача
------	---------------------

16-20	ЗВО опанував курс дисципліни та оволодів знаннями термінології ветмедицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хворобу повному обсязі
11-15	ЗВО узагальнив отримані знання та опанував знаннями термінології ветмедицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хворобна середньому рівні
6-10	здобувач вищої освіти опанував значну частину знань термінології ветмедицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб
1-5	ЗВО оволодів знаннями термінології ветмедицини, визначення фізико-хімічних процесів в організмі тварин за патології, установлення зв'язку між клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень, знаходження рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб дещо вищими за початковий

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Вид навчальної роботи здобувачів					Разом
	Опитування	Виконання завдань лабораторної роботи	Виконання самостійної роботи опитування	Контрольне опитування (колоквиум)	Екзамен	
Тема 1. Вступ. Розпізнавання хворобливого процесу. Дослідження загального стану тварин	2	1	1	5	–	9
Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи і його значення для оцінки стану організму тварин.	2	1	1	5	–	9
Тема3. Дослідження системи дихання. Дослідження грудної клітки. Визначення меж легень і їх фізіологічного стану.	2	1	1	.5	–	9
Тема 4 . Дослідження системи травлення. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних тварин.	2	1	1	5	–	9
Тема 5. Дослідження шлунку у моногастричних тварин. Дослідження кишечника, акту дефекації. Дослідження печінки.	2	1	1	5	–	9
Тема 6. Клінічне дослідження сечовидільної системи	2	1	1	5	–	9
Тема 7. Дослідження нервової системи. Дослідження рухової сфери, вегетативного відділу нервової системи і ліквору.	2	1	1	5	–	9
Тема 8. Дослідження крові і кровотворних органів. Морфологічне дослідження крові і кровотворних органів	2	1	1	5	–	9
Тема 9. Діагностика порушень білкового, вуглеводного, ліпідного обміну вітамінів та мікроелементів.	1	1	1	5	–	8
ЕКЗАМЕН	–	–	–	–	20	20
Разом	17	9	9	45	20	100

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпечення необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує навчально-наукова лабораторія терапії кафедри терапії імені професора П.І. Локера.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В.І.та ін.; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква : 2017. 544 с.
2. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В.І.та ін.; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква : 2004. 608 с.
3. Клінічна діагностика хвороб тварин /Левченко В.І.та ін.; за ред. В.І. Левченка. К.: Урожай, 1995. 368 с.
4. Корчан М.І., Корчан Л.М. Клінічна діагностика хвороб тварин у запитаннях і відповідях: навч. посібник. К 70, ПП „ Астроя”, Полтава, 2021. 324 с.
5. Левченко В.І. Методи лабораторної діагностики хвороб тварин / Левченко В.І та ін.; за ред. В.І. Левченка. К.: Урожай, 2010. 437 с.
6. Методы ветеринарной клинической лабораторной диагностики : справочник/ Кондрахин И.П. и др.; за ред. И.П. Кондрахина. М.: Колос, 2004. 250 с.
7. Практикум по клинической диагностике/ Беляков Н.М. и др.; за ред. И.М. Белякова. М.: Колос, 1992. 286 с.

Допоміжні

1. Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней / А.М. Смирнов, П.Я. Конопелько, Р.П. Пушкарьев и др. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Агропромиздат , 1988 . 512 с.
2. Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных / Зайцев В.И. и др.: за ред. В.И. Зайцева. М.: Колос, 1971. – 332с.
3. Внутрішні хвороби тварин / Левченко В.І.та ін.; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2001. Ч. 2. 544 с.
4. Внутрішні хвороби тварин / Левченко В.І. та ін.; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 1999. Ч. 1. 376 с.
5. Уиллард Майкл Д. Тверден Гарольд, Торивальд Грант Г.. Лабораторная диагностика в клинике мелких домашних животных. М.: ООО “Аквариум Бук”, 2004. 432 с.
6. Сукманський О.І. Улизько С. І. Ветеринарна гематологія : навч. посібник. Одеса, 2009. 234 с.
7. Левченко В.І. Хвороби свиней: навч. посіб. /Левченко В.І., та ін.; за ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2005. 229 с.
8. Хан Кони М., Херд Черил Д. Ветеринарная рентгенография . М.: ООО “Аквариум-Принт”, 2006. 296 с.

9. Цымбал А.М., Корчан Н.И. Методические рекомендации по количественному определению и функциональной оценке Т- и В-лимфоцитов у крупного рогатого скота. Харьков, 1983. 32 с.

Інформаційні ресурси

Інтернет-ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
2. www.nbu.gov.ua Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
3. vet.gov.ua Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України
4. <http://iekvm.kharkov.ua/> Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини
5. <http://www.biotestlab.net/> НПП «Био-Тест-Лаборатория»
6. <http://vet.in.ua/> Ветеринарний інформаційний ресурс України
7. <http://poltavalab.at.ua/> Регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини в Полтавській області
8. <http://www.vetlabresearch.gov.ua/> Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (ДНДЛДВСЕ)